

mitteren. Begin juni vernam hij dat de commissaris der koningin in Groningen, mr. J. Linthorst Homan, op 30 mei aan het hoofd van een groot aantal autoriteiten, onder wie de territoriale bevelhebber in Groningen, Friesland en Drente, kolonel J. Veenbaas, aangezeten had aan een lunch, belegd door de *Feldkommandant* die, nu Seyss-Inquart in functie getreden was, Groningen zou verlaten. Dat er aan tafel over en weer vriendelijke woorden gesproken waren, dat kolonel Veenbaas een demonstratieve handdruk gewisseld had met de *Feldkommandant* en dat Homan 's avonds die *Feldkommandant* en enkele andere Duitsers bij zich thuis ontvangen had, wist Winkelman toen nog niet, maar het feit van de lunch was hem voldoende: in een rondschrijven aan de commissarissen der koningin (2 juni), waarin hij overigens geen namen vermeldde, noemde hij het gebeurde

‘onverenigbaar met de houding die onzerzijds tegenover de vijandelijke bezetter mag en moet worden aangenomen. Men zij voor alles waardig en correct en men werke loyaal mede ter uitvoering van de maatregelen welke in het belang van onze burgerbevolking moeten worden genomen. Maar men ga geen stap verder.

Ik moge u in overweging geven, in mondelinge besprekingen met burgemeesters en autoriteiten in uw gewest, dezen op te wekken om een waardige gedragslijn te volgen, wars van alle serviliteit en eerder afwijzend dan vriendschappelijk. Daardoor zal het mogelijk zijn, het besef bij het volk levendig te houden dat wij nog steeds in oorlog zijn met Duitsland en dat het met onze onafhankelijkheid nog niet is gedaan, zolang alle Nederlanders zich nog in de eerste plaats Nederlander weten.

Indien de burgemeesters en autoriteiten hierboven bedoeld, ieder in eigen kring medewerken om op deze wijze de Nederlandse geest vaardig te houden, wordt tevens tegemoet gekomen aan het bezwaar dat, nu over pers en radio niet meer de vrije beschikking bestaat, het vanuit Den Haag niet meer mogelijk is, met het Nederlandse volk rechtstreeks in contact te treden.’¹

Dat de komst van Seyss-Inquart een verscherping der verhoudingen betekende, werd door Winkelman terdege beseft.

Seyss-Inquart arriveert

De pasbenoemde *Reichskommissar* wist van Nederland vrijwel niets af. Uit Hitlers opdracht, het land voorzichtig in nationaal-socialistische richting te forceren, vloeide voort dat hij althans in eerste instantie aansluiting moest zoeken bij de Nederlandse wetten en bij het Nederlandse bestuursapparaat.

¹ Tekst: Doc I-1898 A, a-13.